

Tisztelt Szerkesztőség!

Petőfi tér, Petőfi Sándor utca

Az elmúlt három évben különösen sok közlemény jelent meg a Magyar Nemzet lapjain, amelyek Pest és Buda, illetőleg Budapest múltjával foglalkoztak. Főleg Baróti Géza, Bor Ambrus és Ruffy Péter írásai keltettek ez irányban érdeklődést és váltották ki azokat a hozzászólásokat, amelyek a Vitafórum és a „Tisztelt Szerkesztőség!” rovatban jelenhettek meg.

Budapest egyesítésének centenáriuma jelent meg a könyvpiacra a Budapest Lexikon, az érdeklődéshez mérten kevés példányban. Előszavában olvasható, hogy a kötet „felölel mindent, ami a város múltjából megörökítésre méltó”. Petőfi Sándor neve után több olyan cikk van, amely a költő nevével kapcsolatos; végünk közülük háromat szemügyre. Ezek: 1. a „Petőfi Sándor szobra”, 2. a „Petőfi Sándor utca” és 3. a „Petőfi tér”.

Petőfi Sándor szobra (V., Petőfi tér): bronz álló alak, szürke gránit talapzaton. Izsó Miklós tervei módosítva Huszár Adolf alkotta. Talapzata Ybl Miklós műve (1882).

Kár, hogy a cikkíró nem utalt arra, hol találják meg az érdeklődők a szobor keletkezésének részletes történetét. Pedig manapság ez a kérdés sokakat érdekel országszerte. Annál is inkább hiányolnunk kell az utalás elmaradását, mert az olvasó Huszár Adolf nevénél sem kap többet, Izsó Miklóst pedig hiába keresi a kötetben. Pedig az értékes forrásműről egy másik cikk írója tudott. *Liber Endre* nevénél közli a lexikon, hogy jelentős szerepe volt a fővárosi könyvtár, múzeum, zenekar stb. újjászervezésében. „Bp.-i vonatkozású művei: ... *Budapesti szobrai és emléktáblái* (Bp., 1934).”

Cserhalmi Jenő szobrászművész és *Péczely (Pacher) Béla dr.* segédkezett *Liber Endre* alpolgármesternek a szükséges adatgyűjtés idején. Mindhárman kitűnő munkát végeztek, de a mai olvasót az készíti a szerzők dicséretére, amit a Petőfi-szobor történetéről jegyeztek fel. Rögzítették, hogy a Somogy megyei Gaál nővérek 1860 elején indították meg a mozgalmat, amelyet *Reményi Ede* hegedűművész fellépése nyomán felkarolt „a lelkes ifjúság” és ahol csak lehetett, akadályozott a „magyar királyi helytartótanács”, a kiengedés után pedig a kormányférfiak közül nem egy.

Az 1871. év volt döntő, ekkorra gyűlt össze annyi pénz, hogy az illetékesek megbízást adhattak *Izsó Miklósnak* a Petőfi-szobor elkészítésére. Ekkor még Pest volt „a főváros”. Az egyesítés utáni évben, valószínűleg *Poor Imre* terjesztette elő a közmunkatanács egyik ülésén azt a javaslatot, hogy „a Duna-parti *Heinrich-féle ház* előtti ligetet” nevezzék el *Petőfi terének*, mert a tervezett *Petőfi-emlék* itt fog állani. Az erre vonatkozó hírt a *Pesti Napló* 1874. november 21-i számából jegyeztem ki. *Agai Adolf* írta meg, hogy „*Izsó Miklós*” 1875. május 28-án halt meg, ezért került a szobor végleges elkészítése *Huszár Adolf* kezébe. Újabb huzavonák után pedig, 1882. október 15-én az ünnepélyes leleplezésre.

Aki hozzájut a szobor történetének említett leírásához, ne álljon meg utána. Olvassa el *Mikszáth Kálmánnak* azt a karcolatát, amely 1882-ben készült „*Petőfi Sándor budapesti szobrának föllállításának alkalmából*”. Ez ugyanis az ünnepélyes leleplezés leleplezése, kritikája. Egy-két mondatát idézem:

Zászlók lobognak szobra körül, dús küldöttségek jöttek mindenünnen! Itt van a regényes felöld, itt a tündéri róma, s csüggenek a dícsőség jelvényei a szobráról, mint a gyümölcs a fán. Nem kímélték semmi költséget, hogy megtiszteljék, versenyeztek megyék, városok. Idegen ország királyasszonya üdvözlőt küldi a nagy szellemnek. Azok is

főfelé nyújtják már a kezüket hozzá, akik a trónon ülnek. Pedig csak a kunyhóknak énekelte ő.

Kár, hogy ősz van már és elmentek kedvence madarai, a golyák, akiket ő szeretett, és csak az emberek vannak itt, akik még élt, nem eléggé szerették.”

Várostarténeti lexikonunk szerkesztőinek nem az volt nehéz feladat, hogy mit írjanak meg, hanem hogy mit ne hagyjanak ki, olyan sok volt az összegyűjtött, a rendelkezésükre álló anyag. A *Petőfi tér* című alatt ezt olvashatjuk:

„... a *Petőfi-szobor* előtt tartják a hagyományos március 15-i koszorúzással egybekötött ünnepeket. A II. világháború idején, 1942. márc. 15-én a Kommunista Magyarországi Pártja és a Magyar Történelmi Emlékbizottság rendezett itt tüntetést emlékeztetés... 1882-ben itt állították fel szobrát. Innen a tér neve.”

Arra máig nem találtam bizonyítékot, hogy már 1874-ben így nevezték volna, de a *Pesti Napló* híradása történelmi tény.

A *Petőfi Sándor utca* című alatt a Budapest Lexikon közli a korábbi elnevezéseket:

„az 1800-as évek elején *Ura k utcája*. 1874-ben a *Koronaherceg* u. nevet kapta, 1918-ban *Hajnóczy u.*, 1923-tól, a *Petőfi-centenárium* óta viseli a *Petőfi Sándor utca* nevet.”

Hangsúlyozom, a cikk minden szava megfelel a valóságnak, de úgy érzem, okvetlenül kiegészítésre szorul, mert sehol nem publikálták és a Budapest Lexikon sem említi, hogy 1922 nyarán már készen voltak az új névtáblák „Főposta utca” felírással, de még nem voltak kitéve, noha közmunkatanács határozat volt, hogy átkezesztesse a nagy forgalmú belvárosi utcát. Am a székesfőváros tanácsa figyelembe vette azt a javaslatot, hogy a „királysági államformára vonatkozó elnevezések ne szüntessenek meg, bár a koronaherceg kifejezés nem felel meg közjogunknak”. Ez július közepe táján volt, és mégis igaz, amit a Budapest Lexikon ír: „1923-tól, a Petőfi-centenárium óta viseli Petőfi Sándor nevét.”

Végigszemléltem az utcanév-változás minden mozzanatát. A jogcím „az ötvenéves Budapest” félszázados évfordulója volt, de a lelkesedés Petőfi Sándornak szólt.

Amikor a Fővárosi Közmunkatanács a Koronaherceg utca nevét megváltoztatta, hogy abból Petőfi Sándor utca legyen, egyúttal megszüntette az 1867 óta Petőfi utcának nevezett utcácskát, amely korábban Kék-kakas utca volt. Ez ma a „Székely Mihály utca”.

Petőfi Jenő